

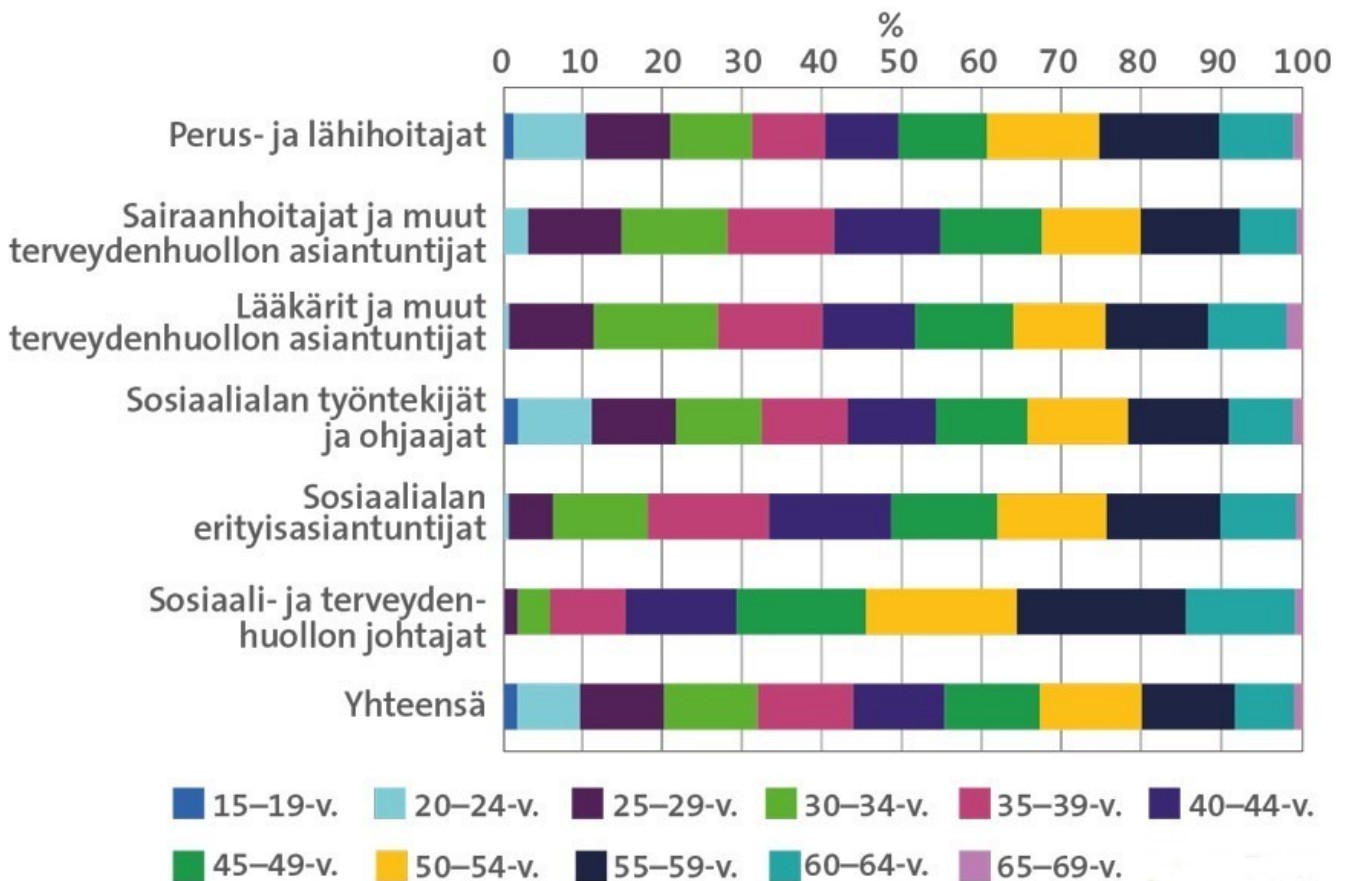
Pääkirjoitus: Palvelutarve kasvaa – mutta riittääkö palveluiden tekijöitä?

SOTE-uudistuksen valmistelu on nostanut esille monenlaisia julkisten palvelujen rahoitukseen ja saatavuuteen liittyviä näkökulmia. Taustalla on väestön vanhenemisesta johtuva sote-menojen ennakoitu kasvu. Kun sote-menot henkeä kohden laskettuna ovat korkeimmillaan vanhemmissa ikäluokissa ja kun näiden ikäluokkien osuus väestöstä on kasvussa, kasvavat menotkin vastaavasti.

Vuoteen 2040 mennessä pelkästään väestötekijöistä aiheutuvaksi sote-menojen kasvutarve on THL:n arvion mukaan nykyhintatasolla noin 33% vuodesta 2016 lukien. Kustannusten kasvusta reilut 26 prosenttiyksikköä johtuu väestön ikärakenteen muutoksesta. Työvoimaintensiivisillä sote-aloilla tällainen kasvu vaatii huomattavasti työvoimaa. Sote-alojen työllisyys onkin ollut lievässä kasvussa viime vuosina, mutta siihen, millaiseksi se tulevaisuudessa muodostuu, vaikuttaa olennaisesti se, onnistutaanko myös sote-alojen työn tuottavuutta parantamaan.

Honkatukia, Kohl ja Lehtomaa (2018) arvioivat sote-alojen työvoiman tarpeen kasvavan noin 445 000:en nykyisestä reilusta 390000:sta vuoteen 2035 mennessä, jos nykyhallituksen sote-uudistukselta toivomat tuottavuustavoitteet onnistuttaisiin saavuttamaan. Mikäli ei, työvoimaa tarvittaisiin tulevaisuudessa selvästi enemmän. Sote-alat ovat siten varsin haastavassa tilanteessa moniin muihin toimialoihin verrattuina.

Haastetta lisää se, että eivät vain sote-alojen asiakkaat vanhene, vaan myös palvelujen tuottajat, mikä käy ilmi sote-alojen työvoiman ammatti- ja ikärakenteesta vuonna 2016 (Kuva). Lähes puolet sote-alojen työllisistä toimii sosiaalipalveluiden tehtävissä, ja heistä 46 prosenttia oli 45 vuotiaita tai vanhempia. Sairaanhoidajien osuus oli vajaa 30 prosenttia, ja heistäkin noin 46 prosenttia oli yli 45-vuotiaita. Lähi- ja perushoitajista, joita oli noin 12 prosenttia kaikista, yli puolet oli yli 45-vuotiaita. Kaikissa sote-alojen ammattiteissa 20 – 44 -vuotiaiden osuus oli noin 52 prosenttia, kun se koko työvoimassa oli noin 54 prosenttia.

Kuva1. Ikäryhmien osuudet eri ammateissa sote-aloilla ja työvoimassa keskimäärin vuonna 2016. Graafinen toteutus Seija Puro, THL

Sote-alat eivät siis ole yksin vanhenemisen kanssa, mutta niiden työvoima on iäkkäämpää kuin työvoimassa keskimäärin. Ennakoitu poistuma sote-aloilta vuoteen 2035 mennessä on viidenkymmenen prosentin tuntumassa, kun se työvoimasta keskimäärin on neljäkymmentä neljä prosenttia.

Millaiset edellytykset on vastata tähän työvoimatarpeeseen? Sote-alojen koulutuksessa oli OPH:n tietojen mukaan vuonna 2017 noin 111 000 opiskelijaa. Opinnot aloittaneita oli hieman yli 37000 ja tutkintoja valmistui noin 12500. Kun valtakunnallisten koulutussuunnitelmien pohjatietojen perusteella voidaan arvioida, että työvoiman poistuma vuodesta 2016 vuoteen 2035 mennessä tulee olemaan noin 165000 henkeä, sote-aloilla näyttäisi edessä olevan työvoimapula ensi vuosikymmenellä. Tuottavuuden parantaminen näyttäytyy tätä taustaa vasten eräänä palveluiden turvaamisen perusedellytyksenä – tapahtuipa se sote-uudistusten kautta tai toimintatapojen kehittämisenä.

Juha Honkatukia
tutkimuspäällikkö
Terveys- ja sosiaalitalous, CHES
etunimi.sukunimi@thl.fi
Kuvaaja: Harriet Järf

Honkatukia J, Kohl J, Lehtomaa J (2018). Uutta, vanhaa ja sinivalkoista – Suomi 2040.
VTT TECHNOLOGY 327.

Päivitetty: 28.3.2019